

Література

1. Гаманкова, О.О. Ринок страхових послуг України, методологія, практика: монографія / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2009. – 283 с.
2. Навроцький С.А. Соціально-економічні аспекти страхування в АПК : Моногр. / С. А. Навроцький. - Суми : Довкілля, 2004. – 315 с.
3. Навроцький С.А. Пріоритетні напрямки розвитку страхового захисту у сільському господарстві в умовах економічної нестабільності / С.А. Навроцький // Финансовые услуги. – 2014. – №2(104). – С. – 22-25.

Олена Наголюк, Юлія Бондарєва

Луганський національний аграрний університет, м. Харків

БЮДЖЕТНІ ФОНДИ ТА ФІНАНСОВО – ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Особлива увага, зокрема, приділяється ефективному використанню грошових ресурсів для фінансування потреб соціального характеру.

Вирішення задачі оптимального фінансування вказаних напрямів може бути досягнуте за допомогою утворення спеціальних фінансових фондів.

В науковій літературі виділяють наступні характерні ознаки фонду як суб'єкта цивільного права: 1) фонд є різновидом неприбуткової організації; 2) фонд є юридичною особою, що не ґрунтується на членстві; 3) фонд може засновуватися фізичними і (чи) юридичними особами, а також органами публічної влади; 4) у фонді обов'язково має бути сформоване майно для реалізації статутних цілей; 5) фонд має здійснювати соціальні, благодійні, культурні та інші суспільно корисні цілі; 6) фонд зобов'язаний публічно вести свої справи; 7) особливий порядок ліквідації фонду.

До загального фонду бюджету включають усі доходи (за винятком тих, що надходять до спеціального), всі видатки за рахунок надходжень до загального фонду бюджету, а також фінансування загального фонду. Фактично за рахунок коштів загального фонду фінансуються поточні потреби держави. Кошти, що мобілізуються до загального фонду бюджету, не мають конкретного цільового призначення — вони формують публічний централізований фонд держави, за рахунок якого уряд фінансує державні потреби, передбачені поточними фінансовими планами.

До спеціального фонду бюджету входять: бюджетні призначення на видатки за рахунок конкретно визначених джерел надходжень; гранти та дарунки, одержані розпорядниками бюджетних коштів на конкретну мету; різниця між доходами й видатками спеціального фонду. Джерела формування

спеціального фонду визначають лише закони. У такий спосіб держава намагається усунути значні порушення, а саме створення окремими відомствами власних цільових фондів і несанкціонованого визначення джерел їх створення. Особливістю спеціального фонду є те, що фінансування конкретних заходів можна здійснювати тільки в межах коштів, що надійшли до фонду на відповідну мету.

Що стосується визначення поняття фонду в бюджетному праві, то слід зазначити наступне.

По-перше, в якості особливого фонду грошових коштів розглядається поняття бюджету в матеріальному аспекті.

По-друге, з основного бюджету щоб досягти підвищення ефективності витрачання грошових коштів виділяються так звані «фонди другого порядку», які прийнято класифікувати на підставі приналежності до бюджетної системи на бюджетні і позабюджетні. Ці ж види фондів активно використовуються не лише в нашій країні, але і за кордоном, зокрема, в країнах Східної Європи, США, Японії, Франції, Німеччини і в деяких інших країнах.

Поняття «державного позабюджетного фонду» розуміється як фонд грошових коштів, що утворюється поза Державним бюджетом України і призначений для реалізації конституційних прав громадян на пенсійне забезпечення, соціальне страхування, соціальне забезпечення у разі безробіття, охорону здоров'я і медичну допомогу. На сьогодні законодавче визначення цього поняття відсутнє, єдиного ж погляду на зміст даного поняття в спеціальній літературі не існує.

Найчастіше зустрічається точка зору про те, що під позабюджетними фондами слід розуміти як форму утворення і витрачання грошових коштів, утворених поза Державним і місцевими бюджетами або як неприбуткові організації, що не мають членства, створені з метою централізованої акумуляції і розподілу певних прав громадян.

Фонди мають значну кількість загальних рис із позабюджетними цільовими фондами.

По-перше, обидва види фондів є відокремленою сукупністю грошових коштів, фінансових ресурсів, що знаходяться у власності держави або органу місцевого самоврядування як особливої форми утворення, розподілу і використання публічних фінансів.

По-друге, накопичені у фондах ресурси знаходяться в оперативному управлінні певної державної або комунальної установи, яка, в деяких випадках, може спеціально створюватися для виконання цієї задачі.

По-третє, джерела формування і напряду витрачання коштів бюджетних і позабюджетних фондів щорічно вказуються в актах, що приймаються

відповідними органами державної влади або представницькими органами місцевого самоврядування.

Отже, резервний фонд слід відносити до бюджетних фондів, оскільки прийняття рішення про його створення рішенням місцевої ради про відповідний бюджет є досить формальною ознакою характеристики бюджетного фонду.

Відповідно і першочергове правове регулювання усіх питань, пов'язаних з бюджетними і позабюджетними цільовими фондами, здійснюється нормами або закону (рішення) про відповідний бюджет, або спеціального нормативно-правового акту.

У науковій літературі пропонується використати два критерії для їх відмежування від позабюджетних фондів: перший – це можливість власника (держави, органу місцевого самоврядування) розпоряджатися грошовими коштами на власний розсуд; другий (обліковий) – бюджетними коштами визнаються кошти, зараховані на рахунок відповідного бюджету. До вказаного явища в літературі застосовується термін «правовий режим». Отже, і до місцевих бюджетних фондів необхідно застосовувати цю ж категорію.

Усе сказане дозволяє зробити висновок про те, що у фінансово-правовому аспекті під терміном «фонд» розуміється як власний фонд грошових коштів, який формується за рахунок встановлених законом джерел, заакумульованих на певних рахунках і призначених для певної мети» як і саме поняття «бюджет» в теорії фінансового права в матеріальному аспекті.

Література

1. Фінансове право України : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.Ю.Пришва та ін. – К. : Правова єдність, 2009. – 395 с.
2. Якимчук Н. Я. Розпорядники бюджетних коштів: система та правовий статус : монографія / Н. Я. Якимчук. – Чернівці : Вид-во Чернівецьк. нац. ун-ту, 2009. – 647 с.
3. Монаєнко А.О. Проблеми застосування бюджетного законодавства України // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» / редкол.: С.В. Ківалов (голов. ред.) [та ін.]; відп. за вип. В.М. Дрьомін. – Одеса: Юридична література. – 2012. – Том XI, частина 2. – С. 27-36.
4. Монаєнко А.О. Фінансова діяльність держави як категорія фінансового права // Право України. – 2010. – №9. – С. 162-171.